



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVI. Ex conditionibus ab accuratioribus Prohabilitis ad prohabilem
opinionem requisitis, concluditur à veritate alienam esse doctrinam
ipsorum, de licito usu opinionis minùs prohabilis de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

colligantibus civiliter, *Judex non potest, ut ego certum puto, rem cui maluerit adjudicare; sed debet rem dividere. Dixi, ut ego certum puto (nota bene) nam propter extrinsecam bonorum Doctorum auctoritatem asserentium, in hoc casu, posse Judicem, pro suo amico, si maluerit, sententiam pronuntiare: potes id ut probabile, si velis, amplecti.*

410 Quod Tamburinus hic censet de Judice in casu allato, idem alii censent de puella pręgnante, ad salvandum honorem suum, abortum procurante, de Lessianis circa homicidium operantis, deque tot aliis Prolegomeno I. c. 2. recensitis, quę licet pluribus videantur certissimę falsa; ob extrinsecam tamen bonorum Doctorum iis patrocinantium auctoritatem, Tamburini exemplo, probabilia practica-biliaque censei poterunt. An non ista morum corruptio magna? Confer quę dicturi sumus cap... atque ex iis ampliüs manifesta fient, quę jam diximus.

CAPUT XXXVI.

Ex conditionibus ab accuratioribus Probabilistis ad probabilem opinionem requisitis, concluditur à veritate alienam esse doctrinam ipsorum, de licito usu opinionis minüs probabilis de licito, in concursu & occurso probabilioris de illicito.

411 Recentiorum & accuratiorum Probabilistarum quasi Principes, Esparza & Terillus, ad occurrendum gravissimis difficultatibus contra vulgarem probabilis opinionis definitionem objectis, varias condiciones requirunt, ut opinio aliqua verę sit probabilis. Terillus namque, animadvertens definitionem illam occasionem dedisse propositionibus nimis laxis, de quibus per universum Orbem Christianum querelę personuerunt; tract. de conscientia probab. q. 2. n. 41. & q. 5. n. 12. & in to. de Reg. mor. q. 1. n. ... ad id multa requirit. Primum omnium (inquit) est, ut nitatur fundamento fide digno, id est tali, quod aptum est ad assensum ab homine perito & probato, irreprehensibiliter judicante, impetrandum. Jam ut motuum aliquod sit tale, ante omnia, essentialiter requiritur, ne quidquam certi in contrarium afferatur. Quia nemo irreprehensibiliter judicat contra id quod est certum. Unde nihil contrarium fidei, aut Decretis Summorum Pontificum, vel Conciliorum approbatorum, aut expresso Scripturae textui, vel unanimi SS. Patrum consensui, aut ulli argumento plenam fidem facienti, atque moralem certitudinem inducenti, est probabile. Secundo sententia aliqua, ut sit probabilis, confirmari debet motivo gravi, ac magno, scilicet valide attrahente ad assensum. Et quidem magnitudo hujus motivi sumi debet non solum absolute, quatenus vehementer impellit secundum se, sed etiam relative ad omnia in contrarium allata, adeo ut etiam in contradictione illorum, vehementer alliciat ad assen-

sum, idque precise vi sue magnitudinis, tam absolute, quam comparative; & non ex affectu & propensione ejus cui proponitur. Si enim tanta sit illius vis, ut à perito & probato, irreprehensibiliter judicante, assensum impetrare valeat, tale & non aliud motivum appellamus magnum, grave, seu probabile, sistendo semper in rebus obscuris, & non certo cognoscibilibus.

Dixi, non certo cognoscibilibus: quia si veritas per humanam diligentiam certo sciri posset, omnes tenerentur ad veritatem ipsam inventendam, & juxta eam operandam. Unde ad probabile practicum, seu ad probabile pro conscientia dirigenda, tertio (& valde notanter) requirimus, ut diligentia debita pro veritate reperienda juxta qualitatem rei & humanam conditionem pręmittatur. Nisi enim diligentia debita adhibeatur, nemo pro conscientia formanda ullam opinionem prudenter adhibet.

Præverat Terillo P. Esparza. Postquam 412 enim I. 2. q. 23. probabilem opinionem esse dixisset, quę nititur motivo fallibili, sed magni momenti, id est fundante seu relinquirentem exiguam formidinem de opposito, id explicans in Appendice ad q. de licito usu opinionis probabilis, ad probabilem opinionem requirit, ut nitatur fundamento absolute & comparative magno, id est fundamento, quod non solum seorsim, & secundum se sit difficile solubile, & valide pertrahat ad assensum, sed quod comparatum etiam cum fundamentis opposita partis, retineat adhuc vim magnam pertrahendi ad assensum.

Fateor istis omnibus conditionibus, simul 413 junctis, non parum restringi vagam probabilitatem, licitumque ipsius usum, dum per eas ostenditur, quod licet hæreticis errorum suorum fundamenta appareant magna, immo & certa; ipsorum nihilominus sententia non sit opinio probabilis, sed error damnabilis: quia talia ipsis non apparent post diligentem veritatis inquisitionem, citra passionem & culpam, sed talia ipsis apparent culpa suã, sive ex culpabili errore.

Sed ampliüs ex iisdem conditionibus efficaciter conficitur, videlicet à veritate alienam esse doctrinam ipsorum, de licito usu opinionis minüs probabilis de licito, in concursu & occurso probabilioris de illicito. Primo, quia magnitudo motivi, seu fundamenti, quam esse dicunt de ratione probabilis opinionis, sumi non debet in ordine ad omnes viros doctos & probos (alias nemo certificari posset de suę opinionis probabilitate: cum certus esse nequeat quod fundamentum ipsius apparere debeat magnum omnibus. Quę enim uni apparent magna, aliis sæpè apparent exigua) sumi ergo debet in ordine ad intellectum proprium ipsius opinantis & operantis. Atqui motiva seu fundamenta opinionis de licito, intellectui operantis apparere non possunt magna, dum comparantur & concurrunt cum fundamentis opinionis de illicito, quę ipsi apparent fortiora & urgentiora. Ut enim recte

Thyrus Gonzalez Soc. Jesu Generalis in fundam. Th. Moral. dissert. 1. §. 3. n. 18. non est magnum comparativè, quod vincitur à contrario; sicut in statèra non est comparativè magnum pondus, positum in una lance, dum vincitur à pondere existente in opposita, & bilancem deprimente. Sic enim se habent pondera motivorum ad flectendum intellectum, sicut pondera materialia ad inclinandam seu deprimendam bilancem, testeque Philosopho, Rhetoric. 7. *magnum comparativè dicitur, quod est excedens.*

415 Secundò, motivum opinionis de licito non habet vim magnam pertrahendi ad assensum irreprehensibiliter præstandum ab homine perito & probò, dum concurrat & occurrit cum motivo fortius impellente ad dissensum. Quia, ut idem Author rursus benè arguit num. 19. vir peritus & probus nequit irreprehensibiliter judicare actionem aliquam esse licitam, quando sentit, & experitur fortius motivum ad judicandum esse illicitam; nec intellectus flecti potest ad ita judicandum, nisi avertat oculos considerationis à motivis impellentibus ad judicandum esse illicitam. Quod irreprehensibiliter fieri nequit: cum hoc sit voluntariè claudere oculos, & nolle intelligere ut benè agat.

416 Tertio, opinio de licito, concepta ex motivo minus probabili, cognito ut tali, non potest non esse concepta ex magna & valdè prudenti formidine de illicito. Qui enim judicat contractum A. esse licitum, dum videt fortius motivum, ad judicandum esse illicitum (dato quòd ex voluntatis imperio sic judicare possit, quòd fieri non posse, constat ex dictis cap. 12.) non judicat ex meritis causæ, sed quia sic vult judicare. Cùmque comparando motivum judicii sui, cùm motivo impellente ad judicandum contrarium, ipsi appareat, verisimilius esse quòd judicium suum sit falsum, quàm verum; in istis circumstantiis sequi nata est magna & prudentissima formido de malitia dicti contractus. Igitur opinio minus probabilis de licito, in concursu & occurru probabilioris de illicito, non fundat seu relinquit exiguam, sed magnam formidinem.

417 Quarto, ex prima conditione à Terillo requisita, conficitur, verè probabilem non esse opinionem minus probabilem de licito, in concursu & occurru probabilioris de illicito. Nam primum quod ad opinionem verè probabilem requirit, est ut nitatur fundamento fide digno, id est tali quod aptum est ad assensum ab homine perito & probò, irreprehensibiliter judicante, impetrandum. Merito quidem, quia, ut Esparza fatetur citato art. 102. apud Authores Latinos, tam Veteres (Sanctis quoque comprehensis) quàm Recentes, probabile sumitur pro approbabilis, seu pro eo quod approbare, & cui adherere ac assentire intellectus merito potest cum formidine partis oppositæ.

418 Quod & Eminentiss. Cardinalis Lauræa testa-

tur in 3. sent. disput. 11. a. 4. §. 241. 281. & 303. uti vidimus num. 129. Idipsum testatur Antonius Coronius, in Univeritate Patavina Cathedra Metaphysicæ Modetator Controvers. 5. c. 5. q. 5. Seraphinus quoque Piccinardus dogmat. Philosoph. to. 1. pag. 195. Atqui intellectus meritò ut veram approbare non potest opinionem de licito, dum ipsi appareat probabilius falsa, quàm vera, nec ei meritò adherere potest, & assentiri; sed (si irreprehensibiliter, adeoque secundum merita causæ judicet) debet ipsam potius reprobare ut falsam; cùm secundum merita causæ sibi proposita, magis appareat falsa quàm vera. Quam ob causam sicut Esparza citato art. 112. fatetur, opinionem non manere absolutè probabilem ei, cui fundamentum falsitatis ipsius apparet manifestè majus; sic fateri debet, opinionem non manere absolutè probabilem ei, cui fundamentum falsitatis ipsius apparet absolutè & simpliciter majus. Unde laudatus Cardinalis loco citato §. 281. optimè docet, non debere vocare probabilem, in vero ac proprio sensu Aristotelico, aut etiam Scripturali, sententiam illam, qua operanti apparet minus verisimilis quàm contraria. Nam probabile idem importat, ac dignum ut approbetur. Non est autem digna approbare sententia, qua representatur ut minus verisimilis. Et n. 241. Illud existimant probabile (SS. Patres) quod carens evidentiâ, haberet omnia alia motiva, qua inveniri possunt ad illud suadendum; idemque est apud illos probabile, quod nos dicimus probabile. Et Piccinardus ubi supra: Omnes antiqui, tam Theologi, quàm Philosophi, probabile, pro eo quod nunc probabilis dicitur usurpabant. Apud operantem itaque non manet probabilis opinio de licito, nisi ita pravealeat fundamentis opinionis de illicito, ut operans meritò possit, ex vi fundamenti quonititur, judicare actionem esse licitam. Per consequens ille qui ob fundamenta sibi verisimiliora, judicat actionem esse illicitam, licet contrariam opinionem censere queat alius probabilem, istis in circumstantiis censere eam non potest probabilem sibi. Quia eam censere non potest dignam approbatione suâ, sed reprobatione potius.

Idipsum conficitur ex definitione probabilis opinionis, quam tradit Ferrerius (uti vidimus cap. præcedenti) opinio probabilis est firmum fixumque judicium ex gravibus rationibus ortum, quod nec evidenti rationi, nec verbis Scripturæ Sacræ, nec Conciliorum scitis, nec SS. Pontificum decretis, nec unanimi Patrum consensu adversatur. Cùm firmum fixumque judicium de licito formari nequeat, dum omnibus hinc inde perpenfis, majus appareat fundamentum ad judicandum illicitum, quàm licitum. Ad summum enim tunc formati potest firmum fixumque de licito judicium, dum omnibus penfatis fundamenta opinionis de licito apparent longè urgentiora fundamentis in contrarium. Quia ad summum tunc solum excludit

excludi potest formido magna & prudens de illicito.

421 Idipsum denique conficitur ex definitione, quam tradit Ludovicus de Scildere tr. de princip. confc. c. 2. §. 1. n. 12. *Opinio probabilis est assensus cum formidine, inmixtus rationibus gravibus, ex quibus vir consideratus, post argumenta contraria considerata, & soluta, in negotio magni momenti concludere solet.* Conficitur (inquam) solum illam opinionem probabilem esse, cujus rationes longè superant rationes in contrarium. Si enim rationes in contrarium sint æquales, vel ferè æquales, & à fortiori si sint longè fortiores, nullus consideratus vir opinioni illi præstabit assensum, ex eaque processurus est ad praxim. Nullus etiam vir consideratus judicabit se facturum ex negotiatione lucrum, quando rationes contra spem lucri sunt æquales vel fortiores rationibus pro lucro. Non potest itaque voluntas prudentem pro una potius altera parte assensum imperare, dum eidem intellectui paria hinc inde proponuntur rationum momenta; multoque minus pro ea, cujus fundamenta apparent longè minus solida.

422 Quidquid de his sit, opinio probabilis, in quaestione, quâ Catholici Doctores quaerunt, an licitus sit usus ipsius, illa est, quæ fulcitur argumentis, quæ licet non convincant, aded tamen verisimilia sunt, ut viris non vulgariter eruditis, & in materia, de qua agitur, non mediocriter versatis, post diligentem veritatis inquisitionem, citra passionem & culpam, non solum videantur convinci non posse falsitatis, neque per rationem, neque per divinam Scripturæ autoritatem, neque per Ecclesiæ declarationem, nec per unanimum Sanctorum traditionem, sed & vera videantur, Scripturis-que & Ecclesiæ declarationibus, & Sanctorum doctrinæ & rationi conformia; dignaque proinde, quibus homo irreprehensibiliter assensum præbeat.

423 Hanc definitionem hæreticorum erroribus non convenire, nec debere convenire, satis constat ex præmissis. Quia probabiles non sunt opiniones, quas de ipsis habent, quamvis ipsi existiment, illas nisi argumentis, quæ ipsis apparent assensu digna, nihilque à se asserti contra rationem, vel Scripturam. Neque enim sic ipsis videtur citra passionem & culpam, sed partim ob superbiam, & voluntariam cæcitatem ipsorum, partim ob culpabilem inquirendæ veritatis negligentiam. Unde error opinioque ipsorum est voluntarius in causa.

CAPUT XXXVII.

Ex divinis Scripturis ostenditur nefas esse sequi opinionem probabilem de licito, quæ (post veritatis inquisitionem) probabilius apparet falsa, quam vera.

424 Imprimis id ostenditur ex Deuteron. 17. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, &* Tom. I.

Judicium intra portas tuas videris verba (seu opiniones) variari, surge.... Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem qui fuerit illo tempore, quaresque ab eis... iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui præsum loco, quem elegerit Dominus. Ecce casus variantium opinionum inter Judices, quorum licet gravis esse soleat autoritas, nec proinde variantibus opinionibus ipsorum desit probabilitas, in ista nihilominus varietate Judæis non dat Deus libertatem sequendi quam voluerint opinionem, sed jubet ut studiosissime inquirant, & pro posse sequantur veritatem, adhibito in consilium cætu Sacerdotum, eorumque Præside summo Sacerdote. Si tantam veritatis studiositatem Judæis Deus imperavit, profectò incredibile est, quòd majorem falsitatis, quam veritatis apparentiam, tametsi pro veritate probabilem sequi permittat Christianis. Et si Judæis sequi non permiserit probabilem quamcumque opinionem Judicum, credibile non est quòd Christianis sequi permittat probabilem quamcumque opinionem Casuistarum.

Secundò, ex omnibus divinis testimoniis, quibus veritatem in omnibus pro posse sequi jubemur. Eceli. 37. *Ante omnia verbum verax præcedat te.* 1. Reg. 12. *Servite ei in veritate.* Tob. 14. *Servite Domino in veritate.* Ad Ephes. c. 4. *veritatem facientes, &c.* quantum scilicet in tenebroso hoc statu scimus & possumus. Non sequitur autem veritatem, quantum scit & valet, qui facit id quod cognoscit probabilis esse, quam non esse contra veritatem divinæ legis. Cùm recedat ab ea parte, quam judicat propius ad divinæ legis veritatem accedere, ad eamque accedat, quam credit propius falsitati. Unde etiam impingit in præceptum Apostoli ad Ephes. 5. *Videte itaque, fratres, quomodo cavete ambuletis, non quasi insipientes, sed velut sapientes... intelligentes quæ sit voluntas Dei.* Et ad Philipp. 4. *Quacumque sunt vera... hac cogitate. Non enim possumus aliquid adversus veritatem (inquit 2. Cor. 3.) sed pro veritate, sequendo eam, quantum scimus & possumus.*

Tertiò, rursus ex omnibus divinis testimoniis, quibus admonemur, imò jubemur sollicitè & instanter postulare à Deo veritatis notitiam, divinæque legis cognitionem, ut per eam ambulantes ad Deum perveniamus. Psal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua, & doce me.* Psal. 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, &c.* Psal. 85. *Deduc me in via tua, & ingrediar in veritate tua.* Psalm. 118. *Da mihi intellectum ut sciam testimonia tua. Doce me justificationes tuas. Doce me facere voluntatem tuam. Vias tuas Domine demonstra mihi. Non abscondas à me mandata tua. Haud dubiè quia nobis necessaria est notitia veritatis, & divinæ legis, ut ad Deum pervenire possimus. Ad id verò necessaria non esset notitia veritatis, & divinæ*